

ROLI I MEDIES NË FORMËSIMIN E KULTURËS (LETËRSISË) DHE KOMUNIKIMI NDËRKOMBËTAR

THE ROLE OF THE MEDIA IN SHAPING CULTURE (LITERATURE) AND INTERNATIONAL COMMUNICATION

Adelina XHAFERI¹

^{1*} Department of Albanian Language and Literature, Faculty of Philology, University of Tetova

*Corresponding author e-mail: adelina.xhaferi@unite.edu.mk

Abstract

Nowadays the world has taken on a different way and nature of its functioning. For the functioning and presentation of the general world culture and the Albanian culture in particular, the media today are one of the most well-known and widespread forms. Their role today is quite large, quite special and quite visible, because by their nature they do not manage to present to the wider world, to the broad popular mass, each step of a certain culture, which must be known and studied in every detail, but to make even more visible a communication and information of a previous time or of the present time. In this way, the media, as such, manage to present Albanian culture, especially Albanian literature, by making known its development from the beginning of its creation to its present-day form, in which case each issue provides the most complete and necessary reflection for it. In this way, by helping the reader's flow to recognize a literature that dares to be put on the same scale as the world's, by highlighting an easy and special literary communication, an information that lives and grows through this communication, the literature of this reader is placed within the framework of a large world within which Albanian culture (literature) also has its own dough. All these points will be recognized in this paper and will make it clear how these media help this presentation.

Key words: media, Albanian culture, Albanian literature, reading, communication.

Përmbledhje

Në ditët e sotme bota ka marrë një mënyrë dhe natyrë tjetër të funksionimit të saj. Për funksionimin dhe paraqitjen e kulturës së përgjithshme botërore dhe asaj shqiptare në veçanti mediet sot janë njëra ndër format më të njohura dhe më të përhapura. Roli i tyre në ditët e sotme është mjaft i madh, mjaft i veçantë dhe mjaft i dukshëm, sepse me natyrën e tyre nuk arrijnë që të bota e gjerë, të masa e gjerë popullore ta paraqesin secili hap të një kulture të caktuar, e cila duhet të njihet dhe të studiohet në secilën pikë të imët, por ta bëjnë edhe më të dukshëm një komunikim dhe një informacion të një kohe të mëparshme apo të kohës së sotme. Në këtë mënyrë, mediet, si të tilla arrijnë që ta paraqesin edhe kulturën shqiptare, në mënyrë të veçantë letërsinë shqiptare, duke e bërë të njohur brumosjen e saj që nga filltet e krijimit deri në formën e ditëve të sotme, me ç'rast në secilin mëtim jepet një pasqyrim sa më i plotë dhe më i nevojshëm për të. Në këtë mënyrë duke e ndihmuar edhe rrjedhën e lexuesit për njohjen e një letërsie që guxon të vihet në shkallë të njëjta me atë botëroren, duke e vënë në dukje një komunikim të lehtë dhe të veçantë letrar, një informacion që jeton dhe rritet nëpërmjet këtij komunikimi, letërsia e këtij lexuesi vihet në kornizën e një bote të madhe brenda së cilës edhe kultura (letërsia) shqiptare ka brumë të saj. Të gjitha këto pika do të njihen në këtë punim dhe do ta bëjnë të qartë se si këto medie e ndihmojnë këtë paraqitje.

Fjalët çelës: media, kultura shqiptare, letërsia shqipe, leximi, komunikimi.

Hyrja

Në ditët e sotme bota ka marrë një mënyrë dhe natyrë tjetër të funksionimit të saj. Zhvillimi i vetë njeriut, si qenia më e arrirë e tokës dhe nevoja e tij për ta bërë më të mirën për vete bëri që të ecte përpara dhe ta ndiente nevojën e një zhvillimi më të madh, zhvillim ky i cili do ta zhvendoste jo vetëm atë, por edhe botën drejt një shkalle më të lartë. Ky kapërcim dhe kjo ngritje drejt një shkalle tjetër bëri që nevoja themelore tashmë të mos ishte vetëm ngritja profesionale për të mirën shoqërore, por edhe ngritja, zhvillimi i asaj me të cilën do të paraqitej kjo e mirë, me ç'rast gjithçka që ishte e largët dhe me natyrë tjetër, do të përafrohej dhe do të shkëmbehej me diçka që ndodhej larg si në kohë, ashtu edhe në hapësirë. Andaj, jo më kot është në interes të çdo kohe që të mëtohet për një zhvillim më të madh dhe për një ndryshim në të mirë të asaj që tashmë është (para)caktuar të jetë pjesë e përditshmërisë.

Që kjo botë ta kishte këtë paraqitje dhe çdo gjë e saj të njihej në suaza dhe korniza më të gjera, në masë të madhe u ndihmua edhe nga mediet. Qëllimi kryesor i tyre në vetë rrjedhën e shoqërisë, deri më sot, ka ndryshuar vetëm në bazë të asaj se çfarë ishte nevojë themelore dhe në bazë të asaj se në cilat pika duhej që të përqendrohej shoqëria njerëzore, duke e pasur të njohur se edhe në medie gjithçka sillej dhe krijohet rreth saj. Roli i këtyre të fundit duke e njohur zhvillimin e shoqërisë nga koha në kohë, si dhe nevojën globale për funksionim të përbashkët dhe më të lehtë është shumë më shumë se sa përçim i një lajmi, është shumë më shumë se një pikë rrëfyese për një ndodhi të caktuar dhe në pritje për të ndodhur, shumë më shumë se një porosi që duhet marrë dhe (ri)treguar te të tjerët, pra është një vënie dorë dhe një prekje e asaj që ndodh në kohën e saj.

Kjo shoqëri gjatë gjithë zhvillimit dhe rrugëtimit të saj e pati të nevojshme që për paraqitjen e vetvetes të ndihmohej edhe nga diçka tjetër, e cila me tërë fuqinë e saj do ta (për)afrohte jo vetëm me të kaluarën dhe njohjen e së djeshmes, por edhe do ta edukonte në atë mënyrë që të ishte e gatshme për të komunikuar dhe për t'u perceptuar me çdo gjë që ishte vlerë e tjetrit. Ky i fundit, pavarësisht kohës dhe rrethanave në të cilat vendosej, mund të dilte në rolin e një individi të vetëm që, në një mënyrë a në një tjetër do ta ndihmonte formësimin kulturor dhe njëkohësisht do ta lehtësonte edhe komunikimin ndërkombëtar; ose, në raste të tjera dhe shumë më ndryshe nga e para, rolin e tillë mund ta kishte shoqëria e tërë me të gjitha sfidat, pengesat, interesat dhe kërkesat e ndryshme që mund t'i kishte para vetes. Do të thotë, pavarësisht asaj se mbi kë binte një barrë e tillë dhe se si do të realizohej, natyra e kulturës duhej të ishte në cak.

Mediet dhe roli i tyre në përditshmëri

Zhvillimi i botës bëri që kërkesat e përditshmërisë të ndryshonin nga dita në ditë dhe njeriu të ishte bartësi kryesor i nevojës së vazhdueshme për këtë ndryshim. Duke e ditur tashmë faktin se njeriu u vendos në tokë dhe se që të funksiononte i duhej komunikimi dhe afrimi me të tjerët, është shumë lehtë për t'u kuptuar dhe pranuar fakti që informacionin të cilin do ta përcillte, duhej të zinte një hapësirë më të madhe dhe t'i kapërcente të gjitha gjërat për të cilat ishte (para)caktuar. Në këtë mënyrë, vetë rrjedha e tij dhe mëtimi për ta bërë më të lehtë dhënien e një informacioni ndihmoi që, në këtë mënyrë, ky njeri dhe zhvillimi i medias të arrinte deri në shekullin XXI.

Prekja e një shekulli të këtillë dhe lidhshmëria e madhe të cilën mediet e kanë me të, janë faktorët kryesorë se përse zhvillimi i takon përditshmërisë dhe se përse në ditët e sotme dhënia, marrja, analiza e (për)afrimi i çdo gjëje është shumë më i lehtë se në kohët e mëparshme. Prandaj siç është theksuar dhe përmendur me kohë, gjatë gjithë kësaj përditshmërie, sidomos në ditët e sotme, me këtë zhvillim dhe shndërrim të botës njerëzore, mediet e kanë rolin kryesor për ta përcjellë informacionin dhe për ta paraqitur çdo proces të komunikimit të realizuar.

“Media, si një pjesë e rëndësishme e komunikimit të shoqërisë, informon publikun dhe reflekton pjesë të opinionit publik.” (autorësh, 2009, f. 6) Përcjellja e këtij opinioni dhe njohja e masës më të gjerë mbi një informacion të caktuar, me kohë është thënë se është vetë përditshmëria e qenies njerëzore, sidomos në këtë shekull, e ndihmuar dhe e realizuar në mënyrën më të mirë nga mediet e natyrave të ndryshme. Larmia e tyre dhe interesi për të kumtuar diçka me të gjitha shenjat dhe tiparet karakterizuese të natyrës së saj e ndihmoi jo vetëm pikëpamjen e një individi të caktuar, por edhe anën e përgjithshme se si bota do t’i qasej një ndryshimi të ndodhur shpejt dhe shumë afër saj.

Ngase mënyra se si i qasej një ndryshimi a një informacioni të ri, nuk lidhej vetëm me atë se ç’përfshihej në të, por edhe nga ajo se si media përpiquej ta paraqiste dhe ta informonte tjetrin për vlerën e dhënë, për diçka të rëndësishme ose për një element jo të drejtë e të pa vlerë. Sepse, shumë herë dhe në raste të caktuara, shoqëria njerëzore është përballur edhe me informacione të cilat nuk zinin vend, por që si të tilla e pengonin rrugëtimin e lirë të asaj që ishte shenjë e një kulture. Kjo e fundit thuhet duke qenë në interes të këtij punimi, si dhe duke u nisur nga ajo që është theksuar me kohë se, *“media ka një rol të rëndësishëm jo vetëm në pasqyrimin e ngjarjeve më të rëndësishme në vend, por gjithashtu edhe në seleksionimin dhe pasqyrimin e diferencuar të të rëndësishmes dhe të parëndësishmes”*. (autorësh, 2009, f. 8)

Studiues të ndryshëm, interesi kryesor i të cilëve është të qëndruarit pranë asaj që ndodh e që duhet të jepet te të tjerët, ngase është në vetë natyrën njerëzore që të informohet për gjërat e përditshmërisë dhe të zhvillohet/rritet me hapa të njëjtë, thonë se, *“ndërsa popullsia rritet, komunitetet bëhen gjithnjë e më të ndërlidhura dhe ndërsa rrjedha e informacionit ecën shpejt dhe kalon kufijtë e grupeve, më shumë njerëz duan të dinë se çfarë ndodh me grupimet shoqërore të ndryshme, sidomos me ato vulnerabël të shoqërisë.”* (autorësh, 2009, f. 6) Në këtë mënyrë, edhe kultura me çdo element të saj, edhe komunikimi njerëzor/shoqëror do të vazhdojë të mbetet në interes të përhershëm dhe të nevojshëm për t’u ndjekur dhe ndarë me atë që është e huaj.

Në ditët e sotme, duke u parë vetë zhvillimi i botës, si dhe përfshirja e shoqërisë në një hapësirë të vetme “kulture” dhe “komunikimi”, ajo që ka rëndësi të madhe e që duhet të ketë kujdes jo vetëm për përcjelljen e informacionit te tjetri dhe marrjen e porosisë nga tjetri, por edhe për natyrën e saj është vetë media. Në këtë të fundit përfshihen të gjitha llojet e saj nga më të ndryshmet, të cilat në një mënyrë a në një tjetër bëjnë që çdo ndryshim dhe ndodhi e shoqërisë të lidhet me të, përfshirë në këtë rast edhe ndryshimet e hovshme të cilat e kanë kapluar mbarë botën, për ta futur kështu në një kornizë të vetme çdo individ që është i një kulture dhe që i shërben një komunikimi ndërkombëtar.

Media si e tillë duke qenë një mjet themelor dhe i fuqishëm për t’i qëndruar përballë këtij ndryshimi dhe zhvillimi të hovshëm, siç është pohuar edhe në një vepër studimore është mjeti kryesor me të cilin shoqëria mund dhe duhet t’i rreket një mbijetese, përfshirë në këtë rast bindjen dhe tërheqjen që duhet ta ketë te tjetri. Ja se si del kjo në fjalët e pohimit të mëposhtëm: *“Media e mirë-krijuar është joshëse, tërheqëse dhe bindëse. Është një mjet i fuqishëm për argëtim dhe për informim që na nevojitet për të mbijetuar dhe për të përparuar seriozisht. Aftësitë kritike në komunikimin digjital të shekullit të 21-të dhe krijimi dhe konsumimi i medieve janë thelbësore.”* (Christian, 2022, f. 26)

Në interes të këtij punimi duhet theksuar gjithashtu se, përditshmëria e sotme nuk është e mbushur vetëm me një mori të madhe të lajmeve dhe gjërave kulturore të cilat duhet të jepen te të tjerët, por edhe me një numër të madh të medieve, roli dhe puna e të cilave është e detyrueshme që të lidhet me këtë përditshmëri, qoftë për ta edukuar masën, qoftë për ta ngritur në një shkallë apo për t’i dhënë një k(r)ah tjetër natyrës së një informacioni. *“Ndërkohë që shoqëria po përfshin teknologjitë më të fundit në jetën e përditshme, llojet e medieve sa vijnë e shtohen: mediat tradicionale përfshijnë gazetatat, revistat, librat. Televizionin, filmat, videon, muzikën, postën e drejtpërdrejtë dhe billboard-et; mediat e reja apo mediat digjitale janë ato*

të digjitalizuara. Ato përfshijnë çdo formë digjitale të medieve tradicionale si dhe mediet sociale, internetin, videolojërat, realitetin virtual dhe realitetin e shtuar; masmedia përkufizohet si forma e komunikimit që arrihet dhe ndikon një numër të madh njerëzish - në ditët e sotme kjo do të thotë një audiencë globale” (Christian, 2022, f. 30/31) Prandaj është shumë e nevojshme që roli i medias të jetë gjithnjë i lidhur dhe më i afërt me ndodhitë e shoqërisë që, secila prej tyre me një pasqyrim të qartë për atë që jepet të dijë ta japë formën e drejtë të vlerësimit dhe ta ndihmojë paraqitjen e saj jashtë kornizave të veta. Kjo gjë më pas do ta japë edhe vetë formësimin në atë që nuk është kulturë e afërt dhe e njohur në segmente të caktuara.

1. Mediet dhe roli i tyre në formësimin e kulturës (letërsisë)

Roli themelor dhe ndikimi i madh i medieve në ditët e sotme nuk shihet vetëm në përcjelljen dhe dhënien e një informacioni të thjeshtë, të cilin duhet ta ketë të njohur masa më e gjerë e shoqërisë si pasojë e të qenit vetë pjesëmarrëse në ndodhitë e përditshmërisë, por edhe në ndihmën e madhe të cilën po këto medie e japin në formësimin dhe ngritjen e asaj që gjatë gjithë historisë së njerëzimit është quajtur kulturë e një populli (dhe jo vetëm kaq). Ky i fundit (njerëzimi), me vetë rritjen e tij nga koha në kohë dhe kapërcimin e menjëhershëm të “fazës embrionale” arriti që për vetveten ta krijonte jo vetëm një rrugë të cila do të ecte, si dhe do ta zhvillonte jetën për ta lënë të hapur për brezat që do të vinin pas, por edhe një pasqyrë të drejtë dhe në interes për t’u ndjekur të asaj që kultura si një nocion dhe koncept i gjerë përfshinë brenda vetes.

Secila kohë dhe secila paraqitje e saj e solli në pah nevojën për ruajtjen e kulturës dhe (për)afrimin e saj me çdo gjë që e kishte të largët. Natyra e kësaj të fundit në raste të caktuara mund të gjendej shumë afër në hapësirë dhe në kohë, por, njëkohësisht si e tillë mund të ishte edhe larg në të dy pikat e përmendura. Ruajtja e saj, ashtu siç tashmë edhe është theksuar në hulumtime, vëzhgime dhe analiza të mëparshme është njëra prej çështjeve kryesore me të cilat merret shoqëria njerëzore, ngase vetë kultura si e tillë është pjesa përbërëse e saj. Asnjëra nuk mund që të funksionojë pa tjetrën dhe, është kjo e dyta ajo e cila gjithmonë ia shton vlerën vetë të parës në mënyra nga më të ndryshmet, sepse siç shihet nga vetë funksionimi i botës, shenjat me të cilat karakterizohet ajo nuk janë asgjë më shumë se sa elemente të shfaqura të tjerët.

Në suaza/korniza të nocionit kulturë siç tashmë edhe dihet, përfshihet një numër i madh i gjërave me të cilat shoqëria njerëzore identifikohet në vazhdimësi të viteve dhe të rritjes së saj në mënyrë që ta realizojë vetveten dhe të flasë hapur për çdo gjë që e nxjerr në pah, që e njofton tjetrin ose që e bënë të jetë pjesë e një ngjarjeje. Në këtë rast nuk duhet lënë anash natyrën dhe krijimin e letërsisë si një art i veçantë e i lashtë i qenies dhe shoqërisë njerëzore. Kjo e fundit duke e ditur tashmë se letërsia ndërtohet nga numri i madh i fjalëve të bukura e të përzgjedhura është rrekur gjithmonë që ta gjejë vetveten në mesin e një tollovie a humbjeje, apo herë të tjera në mënyrë të vetëdijshme edhe ta ndjekë zhvillimin e shoqërisë në çdo anë të dhënë (përfshirë në këtë rast edhe zhvillimin e medias dhe rolin/ndikimin e madh të cilën ato e kanë në formësim dhe komunikime të ndryshme, pavarësisht kapërcimit të kohës dhe shtimit të kërkesave).

Kur flitet për kulturën, me theks të veçantë në pjesën e saj të ashtuquajtur letërsi, ajo që kërkohet dhe që del nevojë e patjetërsueshme është që e tilla, për t’iu dhënë dhe paraqitur tjetrit ashtu siç është, duhet të dalë me të gjitha pikat e saj karakterizuese (qoftë në trajtimin e një teme të ndodhur së fundmi, ose të bartur nga e kaluara, në përcjelljen e një porositë e cila do t’u shërbejë gjithë kohëve, apo në raste të tjera në vetë paraqitjen dhe karakterizimin e një personazhi në kohë dhe në hapësirë konkrete, personazh ky i cili mund të jetë zëri i një individi të vetëm ose i një grupi më të madh të njerëzve) e që në ditët e sotme me këtë zhvillim mjaft të madh është bërë një botë shumë e afërt dhe e lehtë për t’u ngërthyer.

Kjo gjë thuhet duke u nisur jo vetëm nga komunikimi të cilin mund ta bëjnë dy kultura (letërsi) të ndryshme, për të shkëmbyer përvoja dhe ngjarje nga më të ndryshmet, por edhe nga përcjellja e lehtë e asaj që është vlerë e përgjithshme e që si e tillë, duke jetuar brenda faqeve të caktuara me kalimin e viteve të bëhet një shenjë/pikë kryesore dhe identifikuese e komunikimit ndërkombëtar.

1.1. Media dhe formësimi i kulturës (letërsisë) shqipe

“Media me shtrirjen dhe rëndësinë që ka veçanërisht në realitetin shqiptar ka një pushtet të padiskutuar kryesisht në prezantimin e modeleve pozitive dhe negative, ruajtjen dhe pasqyrimin e asaj çfarë është e drejtë dhe çfarë është e gabuar” (autorësh, 2009, f. 22) thonë autorët në veprën e tyre studimore. Duke e njohur realitetin shqiptar, si dhe duke u mbështetur në shkallët nëpër të cilat kaloi shoqëria shqiptare për të arritur deri në këtë shekull, të tillët thanë gjithashtu se është pikërisht natyra e dyfishtë e gjërave ajo që gjithmonë ka bërë që të vihen në pah gjërat për të cilat populli shqiptar kishte nevojë të dukej dhe të njihej jashtë hapësirës së tij.

Kultura (letërsia) shqiptare ka komunikuar gjithnjë me vetveten e saj. Në këtë mënyrë duke kaluar nga koha në kohë, si dhe duke u përshtatur me çdo natyrë që e ndihmonte zhvillimin dhe paraqitjen e saj ajo u bë pjesë e një bote të madhe, të cilën shumë shpejt në një mënyrë a në një tjetër e njohu edhe ajo që ishte shumë larg saj. Me këtë rast, duke i vënë përballë dy kultura të ndryshme u panë jo vetëm pikat dalluese të cilat u vinin si ndikim i faktorëve të jashtëm e të ndryshëm, por edhe pikat e përbashkëta të cilat mund t’i kishin dhe që u ishin ngjizur si shenjë e vetme e imagjinatës/fantazisë së krijuesve të caktuar pa pasur një lidhje ose afërsi të mëparshme.

Ngase, siç dihet, shumë shenja të cilat populli i ka në gjenezën e tij, me kapërcimin e kohës dhe tjetërsimin e gjërave, mund të hasen dhe të rriten pa ndalë edhe në gjenezën e një populli tjetër. Në këtë mënyrë nuk bëhet vetëm (për)afrimi i tyre, por edhe (për)caktimi i asaj që është vlerë e përgjithshme e që si e tillë duhet të merret për ndërtimin e një kulture të drejtë. Që kultura (letërsia) shqipe ta kishte këtë natyrë dhe të zhvillohej nga dita në ditë për ta dhënë më të mirën e saj, nuk u ndihmua vetëm nga ata që e krijonin (shkrimtarët, poetët dhe artistët tjerë) dhe që synonin ta vinin në suaza më të gjerë se vetë korniza e saj, por edhe nga shumë faktorë të tjerë të jashtëm, të cilët ishin krijuar për ta çuar përpara dhe për ta ngritur në shkallë njohëse dhe në nivele më të gjera nga ato në të cilat gjendej.

Që kjo kulturë të fliste me këtë gjuhë dhe të mëtonte për ta ndihmuar zhvillimin e mëtejshëm të shoqërisë (duke e ditur se ç’kishte vlerë dhe ç’përbënte shenjë identifikuese) iu la e lirë edhe raportit me mediet, të cilat tashmë nuk do ta paraqisnin vetëm hapësirën e ngushtë rreth së cilës sillleshin personazhe të caktuar, por do të bënte që hapësira e tillë me të gjitha gjërat të cilat i ngërthente në vetvete të njihej nga të tjerët dhe të ndihmonte në formësimin e drejtë të një shoqërie apo të një komunikimi ndërkombëtar që duhej realizuar. Ngase, mediet gjatë gjithë rolit të tyre e kanë treguar këtë fuqi, pra e kanë dhënë ndihmën më të madhe për ruajtjen dhe ngritjen e vazhdueshme kulturore shqiptare, pavarësisht hapësirës, kohës dhe nevojave të shoqërisë.

1. 2. Mediet dhe ndikimi i tyre në të lexuarit e letërsisë

Një fenomen tjetër i cili e ka kapluar botën njerëzore viteve të fundit si pasojë e zhvillimit të saj të hovshëm dhe tjetërsimit të menjëhershëm është fenomeni i leximit digjital dhe të lexuarit e pjesshëm. Terme këto të reja dhe mjaft të përdorura e të konsumuara kohëve të fundit, sidomos sot, kur pothuajse të gjithë njerëzit lexojnë në një formë ndryshe nga ajo që ka qenë lexim i mëparshëm dhe nga ajo ç’kanë bërë vetë më përpara; sot kur pothuajse shumica prej tyre as nuk arrijnë që t’i shkojnë deri në fund një leximi të nisur apo një nevojë për ta njohur diçka të re që është letërsi (dhe jo vetëm) shqipe ose e huaj, pasojë kjo e një prirjeje për të

harruar çdo gjë të vjetër dhe për t'u bërë pjesë e një kornize që në vetvete e ka informacionin e shpejtë dhe që botën e (për)mbledh në një hapësirë mjaft të ngushtë dhe “jo të vërtetë”.

Ky fenomen me kapërcimin e ditëve sa vjen e po bëhet më i madh, e merr një formë të re, gjë që do të bëjë që të lexuarit e zakonshëm të transformohet në tërësi në një lexim që ri dhe mbase shumë shpejtë të quhet edhe i zakonshëm. Në këtë gjendje, duke i njohur të gjitha këto rrethana, kultura mundohet që të jetojë dhe të përfshihet në shkrime të ndryshme, falë së cilave në mënyra të ndryshme do ta informojë tjetrin për një vlerë, si dhe do ta nxisë për komunikim ndërkombëtar. Pra, edhe pse leximi ka ndryshuar për nga forma, media sërish mëton që ta japë një formë të tij të mirë dhe shenjë identifikuese, si dhe nëpërmjet asaj që është e bartur nga e kaluara, nëpërmjet ndihmës që e jep ajo, të krijohet e nesërmja.

Duhet theksuar se historia e medieeve tregon se shoqëria i është rrekur gjithmonë ndikimit, ka dashur gjithmonë që ashtu siç është zhvilluar në të menduar (psikikë), të zhvillohej edhe në funksionimin e saj të jashtëm, përfshirë në këtë rast edhe mediet me të cilat shoqëria afrohej me kulturat tjera, andaj nuk është e rastësishme që edhe leximi dhe letërsia nëpërmjet medieeve ndonëse vihen në qendër të vëmendjes, nuk jepen të plota.

Mediet e ndryshme me natyrën që kanë, si dhe me kapërcimin e viteve kanë arritur që edhe të lexuarit e letërsisë (shqipe) ta ndryshojnë dhe ta zhvendosin në një shkallë tjetër. Kjo letërsi dhe paraqitja e kulturës që jepet në të, është vetëm një anë e paktë dhe e përgjysmuar të cilën arrin ta njohë kultura e huaj, sepse të zhvendosurit e diçkaje dhe nevoja për të zënë një kohë nuk jepet e tërë. Për këtë zhvendosje, duke u nisur nga ajo që shihet e që shoqëria e mban mbi supë nuk është e thënë që gjithmonë të merret e të theksohet vetëm ana negative, ngase si pasojë e kohës dhe ndikimeve të cilat hasen sot, njeriu si individ dhe shoqëria njerëzore si masë nuk e ka në interes të plotën, mjaftohet dhe karakterizohet vetëm me një segment.

Këtë gjë në natyrën e saj e thotë edhe pohimi i mëposhtëm: “*Mënyra se si ne lexojmë online është kthyer në një fushë intensive studimi. Në ekran ne lexojmë atë që na bie në sy, jo detajet*” (Christian, 2022, f. 56). Kjo studiuese e pohon këtë duke u nisur nga përditshmëria e shoqërisë njerëzore, si dhe nga vetë problematikat me të cilat përballet po kjo shoqëri gjatë përditshmërisë së saj, ngase, përfshirja e menjëhershme në një botë të kufizuar dhe me kapje të menjëhershme të lajmit në ditët e sotme është bërë rruga kryesore qark së cilës sillen dukuritë e jetës dhe individit si bartës i tyre.

Përfundimi

Që vlerat kulturore të një populli të arrijnë të ruhen dhe t'i mbijetojnë çdo kohe, duke u shtuar dhe rritur në vetvete duhet që të jenë në vëmendjen e medieeve të ndryshme. Që kultura e bartur nga e djeshmja të vazhdojë të bartet në vazhdimësi të kohës dhe të njihet në të ardhmen, duhet të jetë e shoqëruar në vazhdimësi nga larmia e medieeve. Roli i këtyre të fundit, ashtu siç edhe u theksua në këtë punim, gjatë gjithë historisë dhe rrjedhës së shoqërisë është i lidhur me vetë përcjelljen e çdo elementi kulturor dhe dhënien e një mesazhi. Ky mesazh, ashtu siç tashmë edhe dihet është vetë “*ajo që folësi i komunikon një tjetri*” (E.Lucas, 2010, f. 45) dhe me një qëllim të caktuar e njeh me një shenjë/element të përditshmërisë ose me një segment të caktuar kulturor.

Ky komunikim gjatë gjithë jetës së qenies njerëzore në tokë dhe përcjelljes së mesazheve të (para)caktuara, për ta treguar vlerën kulturore, si dhe për ta vënë në qendër të vëmendjes atë për të cilën bota mund të përafrohet dhe të shkëmbehet me të largëtën është bërë nëpërmjet gjuhës. E tilla ka luajtur një rol të rëndësishëm në bartjen e kulturës dhe në vetëdijesimin e njeriut për gjënë që e kishte në gjenezë të vetes, andaj jo rastësisht në veprën e tij studimore një studiues shprehet me këto fjalë: “*Për krijesat njerëzore, gjuha mund të jetë gjëja më e mrekullueshme. Nëpërmjet gjuhës ne ndajmë përvojat, shprehim vlerat, këmbëjmë idetë, transmetojmë njohuritë dhe bartim kulturën. Në fakt, gjuha është jetike për vetë të menduarit.*

Ndryshe nga sa besohet në popull, gjuha nuk është thjesht pasqyrë e realitetit, por ndihmon të krijojmë idenë tonë për realitetin, duke u dhënë kuptim ngjarjeve.” (E.Lucas, 2010, f. 332)

Referencat

- [1]. autorësh, G. (2009). *Trajtimi i problematikave sociale në media: Prespektivë gjinore*. Tiranë: Qendra e Aleancës Gjinore për Zhvillim.
- [2].Christian, S. E. (2022). *Edukimi mediatik në përdithmëri: Një udhëzues analog për jetën tuaj digjitale*. Tiranë: Instituti Shqiptar i Medias .
- [3].E.Lucas, S. (2010). *Arti i të folurit publik*. Tiranë: UET Press.